

Fylkesmannen
i Nord-Trøndelag

Saksbehandler: Ragnhild Sperstad Lyng
Tlf. direkte: 74 16 80 49
E-post: rly@fmnt.no

Deres ref.: 201003005

Vår dato: 08.11.2010

Vår ref.: 2010/4143

Arkivnr: 632.0

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

NOU 2010:7 Mangfold og Mestring Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringsystemet Høringsuttalelse

Det vises til høringsbrev datert 21.06.2010 med innstilling fra utvalget for gjennomgang av opplæringstilbudet til minoritetsspråklige barn, unge og voksne.

Vedlagt følger høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Med hilsen

Inge Ryan
Fylkesmann

Eln Karin Dieset
Utdanningsdirektør
Oppvekst- og utdanningsavdelingen

NOU 2010:7 Mangfold og mestring. Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringsystemet

Innledning

Østbergutvalget har hatt et omfattende mandat og har avgitt en omfangsrik og helhetlig utredning. Utvalget har foretatt en gjennomgang av organiseringen og innholdet i opplæringen, samt juridiske og økonomiske rammebetingelser for denne. Utvalget har sett dette i sammenheng med eksisterende forskning, samt innhentet ny kunnskap innenfor feltet. Med bakgrunn i dette, vurderes regelverk, finansiering, forvaltningsansvar og organisering med sikte på å skape gode kvalitative opplæringstilbud på alle nivå i opplæringsystemet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag synes at utvalget peker på mange tiltak som vil forbedre opplæringstilbudet for minoritetsspråklige barn, unge og voksne, men vil spesielt uttale seg om noen av tiltakene. Utvalget har samlet sine vurderinger og tiltak i fem hovedperspektiver; *tidlig innsats, langvarig andrespråksopplæring, flerspråklighet som verdi, kompetansebehov i opplæringssektoren og implementeringsutfordringer*. Vi ønsker å knytte vårt hørings svar til disse hovedperspektivene, men vil etter ønsket som fremkommer i høringsbrevet fra Kunnskapsdepartementet, poengtere hvilke kapitler det gis tilbakemelding på.

1. Tidlig innsats

Det må jobbes mot ei målsetting om at flest mulig skal følge et utdanningsløp som kvalifiserer til deltagelse i samfunn og arbeidsliv. Dette er viktig for livskvaliteten til den enkelte, og for samfunnet i sin helhet. Frafall i videregående skole representerer i en slik sammenheng ei stor utfordring i dag. Rapporten *Språk, stimulans og læringslyst - tidlig innsats og tiltak mot frafall i videregående opplæring gjennom hele oppveksten* (NOVA 12/2010) peker på at årsakene til frafall ofte ligger i tidlige oppvekstfasene. Det vil være enklere og mer lønnsomt å identifisere og sette inn egnede tiltak i disse fasene. Rapporten fra NOVA peker på sammenhengen mellom barnehage og barns språklige forutsetninger for mestring senere i skoleløpet.

Grupper som generelt sett har høyere risiko for å ikke gjennomføre videregående opplæring, er elever med svake grunnskolekarakterer, elever med lavt utdannede foreldre, gutter, minoritetsspråklige elever med manglende norskkunnskap og yrkesfagelever med dårlige grunnferdigheter. Tiltakene i førskolealder har gjerne som mål å fremme grunnleggende kognitive ferdigheter, særlig språkferdigheter, og å utjevne sosiale forskjeller. Alt i alt viser forskning at det foreligger en positiv sammenheng mellom det å ha gått i en barnehage med høy kvalitet og et bredt sett av indikatorer for skolefaglig læring. Sammenhengen mellom det å ha gått i barnehage og utvikling av vokabular er særlig interessant, siden vokabular har vist seg å kunne predikere leseferdigheter på lengre sikt. Ut fra forskningen kan det konkluderes med at tidlig innsats som særlig rettes mot grunnleggende språkferdigheter, kan legge et grunnlag for å redusere sosiale forskjeller, særlig mellom minoritetsspråklige og majoritetsspråklige barn. (Fra sammendraget i rapporten NOVA 12/2010)

NOU 2009:10 (Fordelingsutvalget) peker også på at det foreligger forskning som tyder på at barns deltagelse i barnehage har stor betydning for utviklingen av norsk språk og for skoleprestasjoner. Det må dermed være et mål å øke barnehagedeltagelse for alle barn.

Retten til barnehage bør gjelde alle barn, også barn i asyl. Norge har inkorporert FNs barnekonvensjon i norsk lov, og forplikter seg derfor til å sikre at alle barn – både norske og barn med utenlandsk statsborgerskap - har visse grunnleggende rettigheter. Noen av disse rettighetene er utdanning, deltagelse og medvirkning. 1.januar 2009 innførte Norge retten til barnehageplass for alle barn. Denne rettigheten har ikke barn i asyl. Dette gir en uheldig forskjellbehandling av barn. Forskning viser også at effekten av pedagogiske tilbud er særlig sterk for sårbare grupper og for barn med minoritetsspråklig bakgrunn.

I Norge har vi en rett og plikt til grunnskoleopplæring etter opplæringslovens § 2-1. Grunnskolealder defineres som 6-16 år. Dette gjelder også for barn/unge i asylmottak. Ungdom/voksne over 16 år som ikke har hatt grunnskoleopplæring, har også rett til å motta grunnskoleopplæring jf § 4A-1. Denne retten mangler 16-18 åringer i asylmottak. Opplæringslovens § 3-1 gir alle elever, som har fullført grunnskoleopplæring og er over 16 år, en rett til videregående opplæring. Heller ikke her er denne rettigheten gitt til unge som bor i asylmottak. En rettighetsfesting for denne målgruppen, både i forhold til barnehage, grunnskole for 16-18 åringer og videregående opplæring, vil kunne være gode tiltak for gi god hjelp så tidlig som mulig etter ankomst til landet.

Utvalget drøfter organiseringen av opplæringstilbudet for nyankomne elever i kap 8 og kap 10. Flere skoler har etablert såkalte mottaksklasser ut fra en erkjennelse om at elever som kommer direkte til skolen fra utlandet, kan ha behov for opplæring i en egen gruppe i en viss periode. For å unngå segregering vil det være viktig med en bevissthet omkring tiltak som kan bidra til samhandling med andre elever. Utvalget viser til at mye kan tale for at en periode med et separat tilbud kan gi bedre grunnlag for inkludering på sikt, siden elevene da får bedre norskferdigheter og faglige ferdigheter før de går inn i ordinær klasse (Hauge 2008; Danbolt m.fl.2010). En slik innføringsmodell vil kreve en regelverksendring som gjør det lovlig å organisere opplæringen av en gruppe elever med enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven § 2-8 i en egen innføringsklasse.

Utvalget peker i Kap 9.11.4 på at det å holde elever igjen i grunnskolen kan føre til en synkende motivasjon for videre skolegang. Å stille krav til norskferdigheter når det for øvrige elever ikke kan stilles andre krav enn de som fremgår av forskrift til opplæringslovens § 6-10, vil etter Fylkesmannens vurdering innebære ei forskjellsbehandling av ulike elevgrupper. Bedre tilrettelegging før og under videregående opplæring vil være ei bedre tilnærming. Ei slik tilrettelegging kan være et 0. år i videregående opplæring, eller et ekstra år i grunnskolen. Sent ankomne elever vil ha helt spesielle utfordringer dersom deres ankomst skjer i skjæringspunktet mellom grunnskole og videregående opplæring. Det er i slike tilfeller at et såkalt 0-år kan være et egnet tiltak.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har fått flere innspill fra praksisfeltet som er knyttet til de sent ankomne elevene på grunnskolen ungdomstrinn. I tillegg til at disse elevene skal lære norsk språk, har mange av dem mangelfull skolegang fra hjemlandet sitt. Skolen opplever at det er vanskelig å gi tilpasset opplæring uten å måtte avvike fra læreplanen. Det oppleves også som vanskelig å gi vurdering med karakter på disse elevene som er i en startfase i opplæring, og som skal vurderes opp mot læreplanens kompetansemål for trinnet. Etter regelverket må man, for å kunne avvike fra læreplanens kompetansemål, samt få fritak for vurdering med karakter, ha ei sakkyndig vurdering fra PPT for så å utarbeide en IOP til denne eleven. I Nord-Trøndelag meldes det om tilfeller av til dels lang saksbehandlingstid i PPT. Fylkesmannen mener rutinene knyttet til henvisning for disse elevene, kunne vært forenklet. Fylkesmannen i

Nord-Trøndelag er også betenkt over den klientifiseringen dette kan føre til for disse elevene, og ønsker at denne problemstillingen blir tatt opp til vurdering.

Voksne asylsøkere får norskopplæring så raskt som mulig for å forberedes best mulig til å kunne ta del i det norske samfunnet. Enkelte av disse blir sittende lenge i mottak, og avslutter dermed sine 250 timer med norskopplæring. Det oppleves som uheldig at disse, imens de venter på å få avgjort sin søknad om opphold, blir gående uvirksomme. Det bør vurderes et utvidet opplæringstilbud for denne gruppen.

Introduksjonsordningen er et sentralt statlig virkemiddel for å kvalifisere nyankomne flyktninger. De 50 timene med samfunnskunnskap skal gis på et språk som den enkelte programdeltager forstår. Nord-Trøndelag har en sentralisert struktur hvor det kun gis norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven, på voksenopplæringsssentrene som ligger i de største kommunene. Allikevel er tolker på de nødvendige morsmål en utfordring. Fylkesmannen ser derfor at utvalgets forslag om å gjøre opplæringen i samfunnskunnskap nettbasert, vil kunne være av vesentlig betydning for å gi et godt kvalitativt tilbud i vårt fylke.

Voksnes rett til grunnskole og videregående opplæring er et viktig bidrag til utjevning av sosiale og økonomiske forskjeller mellom innvandrerbefolkningen og majoritetsbefolkningen. Lærekandidatordningen kan synes som å være et riktig løp for innvandrere med liten utdanningsbakgrunn. I Nord-Trøndelag har man stimulert til å øke bruken av lærekandidatordning for å få flere gjennom videregående opplæring. Det har nylig vært en gjennomgang på hvordan det går med disse elevene etter endt opplæring. Det viser seg å ikke være noe mer frafall blant lærekandidatene enn lærlingene. De kommer også i like stor grad ut i jobb etter avsluttet læretid. Noen går videre mot et fagbrev etter fullført lærekandidatløp. For å stimulere bedrifter til å tegne lærekontrakter med lærekandidater, utbetales tilskudd. Pr i dag skilles det mellom lærekandidater med og uten ungdomsrett. Bedrifter som tar inn voksne lærekandidater mottar ikke tilskudd. Dette kan føre til problemer for de voksne lærekandidatene å få seg læreplass. I Nord-Trøndelag har fylkeskommunen innført en ordning der man utbetaler basistilskudd 2 også for voksne lærekandidater for å skape likeverdig praksis mellom lærekandidater uavhengig av alder. Basistilskudd 2 har en lav sats, men det betyr allikevel mye at voksne lærekandidater utløser samme tilskudd til bedriften som de med ungdomsrett.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vil spesielt trekke fram og støtte utvalget på følgende punkter:	
Kap 6	- skolens og skoleeiers ansvar for å sikre god sammenheng og overgang fra barnehage til skole og mellom skoler og skoleslag, må forankres i opplæringsloven
Kap 7	- det må utvikles tjenlig språkkartleggingsverktøy for barn med annet morsmål enn norsk slik at verktøy som er ment for å kartlegge enspråklige norske barns ferdigheter, ikke brukes på flerspråklige barn i mangelen av noe bedre. Bruk av kartleggingsverktøy må alltid være faglig fundert.
Kap 7	- tilskuddsposten til tiltak for å bedre språkforståelsen hos minoritetsspråklige barn i førskolealder bør økes i takt med antallet minoritetsspråklige barn
Kap 7	- det bør åpnes for mulighet til å gi tilskudd også når barn bare har en utenlandskfødt forelder, men samtidig har begrenset tilgang på norske språkmodeller i hjemmet.
Kap 9	- minoritetsspråklige elever som har språklige behov for det skal tilbys et år i

	innføringsklasse innen de går videre til Vg1
Kap 9	- det må etableres en særskilt ordning for elever som kommer i ungdomsskolealder eller senere. Ordningen må gi dem mulighet til å oppnå generell studiekompetanse eller yrkeskompetanse uten eksamen etter ordinær læreplan i norsk.
Kap 9	- bruk og videreutvikling av tiltak som sommerskole, fadder- og mentorordning og leksehjelpsordninger
Kap 9	- det må rettes særlig oppmerksomhet mot alle ”brekkpunkt” og kritiske overganger der elever erfaringsmessig kan falle fra. Dette kan eksempelvis være om de ikke møter opp til første dag i videregående, at de ikke kommer tilbake etter juleferie eller lignende
Kap 10	- følgende inntas som femte ledd i opplæringslovens §§ 2-8 og 3-12: ”Skoleeier skal gi innføringstilbud til nyankomne elever uten tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen i skolen. Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om innføringstilbudet. (s.244)
Kap 10	- fritak for bestemmelser i elevvurdering, vil kunne være formålstjenlig i en innføringsperiode (s.245)
Kap 12	- 50 timer samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår bør sentraliseres og gjøres nettbasert, i tillegg til videreutvikling av fjernundervisningsmetoder og bedre tilgang på tospråklige lærere
Kap 15	- barn som bor over tid i asylmottak eller omsorgssenter, er i en sårbar livssituasjon og trenger et barnehagetilbud på lik linje med alle andre barn som bor i Norge
Kap 15	- ungdom som kommer til Norge før de fyller 18 år bør få rett til grunnskoleopplæring
Kap 15	- tilskuddssatsene til kommuner til opplæring av barn i omsorgssentre og til opplæring av barn i asylmottak bør harmoniseres. Når det gjelder videregående opplæring må det etableres en tilsvarende ordning for denne gruppen
Kap 15	- det bør innføres en rett til videregående opplæring for ungdom som kommer til landet før de fyller 18 år.
Kap 15	- det bør vurderes et opplæringstilbud til asylsøkere som har gjennomgått 250 timer norskopplæring og som fortsatt oppholder seg i mottak
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag foreslår følgende nye punkt:	
Kap 11	- Bedrifter som tar inn voksne lærekandidater bør ha krav på samme tilskuddssats som tilfellet er dersom man tar inn lærekandidater med ungdomsrett.

2. Langvarig andrespråkopplæring

Opplæringslovens § 2-8 (grunnskole) og § 3-12 (Videregående opplæring) hjemler særskilt språkopplæring for elever fra språklige minoriteter. Elevene har rett på denne opplæringa inntil de har tilstrekkelig kunnskap i norsk til å følge den ordinære opplæringa i skolen. Hva som er tilstrekkelig kunnskap i norsk, kan avgjøres med skjønn i den enkelte kommune. Utvalget viser til at det tar 5-7 år før språket er så godt utviklet at det fungerer optimalt som opplæringspråk. Den tidsmessige begrensningen i lovbestemmelsen vil slik kunne være begrensende i forhold til å støtte den langvarige andrespråkopplæringa.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag opplever at mange kommuner har spørsmål knyttet til denne lovbestemmelsen. Kommunene har spørsmål om organiseringen av denne opplæringen, omfanget, læreplan og fagdidaktiske/pedagogiske utfordringer samt juridiske spørsmål knyttet til fating av enkeltvedtak, vurdering, eksamen osv. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag mener derfor at det trengs en presisering i lovverket nettopp i forhold til de nevnte områder. Klare krav til hvilken læreplan, og tilhørende kartleggingsverktøy, som skal benyttes til denne elevgruppen, vil også gjøre dette fagområdet mer oversiktlig for kommuner som skal tilrettelegge og planlegge et godt opplæringstilbud for alle elever. Som for de andre læreplanene innenfor Kunnskapsløftet gjelder at tilpasninger kan skje innenfor rammene av disse planene.

Utvalget viser til at læremidler som er produsert for majoritets elever, også brukes av minoritetsspråklige elever med en helt annen erfaringsbakgrunn og helt andre referanser. Dette gir ikke tilfredsstillende læringsbetingelser for disse elevene.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vil spesielt trekke fram og støtte utvalget på følgende punkter:	
Kap 8	- opplæringslovens § 2-8 endres slik at elever som blir overført til ordinær læreplan i norsk fortsatt skal kunne ha rett til særskilt språkopplæring
Kap 8	- opplæringslovens § 2-8 presiseres slik at det blir klart hva retten kan innebære når det gjelder avvik fra fag- og timefordeling, omfang, organisering, kompetanse, m.v. Presiseringen må omfatte både særskilt norskopplæring, tospråklig opplæring, i fag og morsmålsopplæring
Kap 9	- opplæringslovens § 3-12 endres slik at elever som blir overført til ordinær læreplan i norsk fortsatt skal kunne ha rett til særskilt språkopplæring
Kap 9	- opplæringslovens § 3-12 presiseres slik at det blir klart hva retten kan innebære når det gjelder avvik fra fag- og timefordeling, omfang, organisering, kompetanse, m.v. Presiseringen må omfatte både særskilt norskopplæring, tospråklig opplæring, i fag og morsmålsopplæring
Kap 18	- behovet for læremidler som er tilpasset minoritetsspråklige elever er stort, og det er behov for nyutvikling, videreutvikling og tilpasning av slike læremidler. Dette gjelder særlig læremidler for nyankomne elever på ulike alderstrinn i skolesystemet.
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag støtter utvalgets mindretall på følgende punkter:	
Kap 8	- læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal være obligatorisk å benytte
Kap 8	- kartleggingsverktøyet utviklet til læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal være obligatorisk å benytte.

3. Flerspråklighet som verdi

Utvalget mener at det er nødvendig med ei holdningsendring i opplæringssystemet, og i samfunnet generelt, slik at flerspråklighet sees på som en verdi for den enkelte og for Norges muligheter til å lykkes i et globalt arbeidsmarked. Morsmålsopplæring har en verdi i seg selv, og vil også støtte andrespråksopplæringa og læring generelt. Når man kjenner fordelene med økt bruk av morsmålsopplæring, burde det ideelt sett rettighetsfestes. Vi vet imidlertid at det også i dag i Nord-Trøndelag, uten denne sterke rettighetsfestingen, byr på store utfordringer å skaffe morsmåls lærere innenfor alle språk. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag støtter derfor

utvalgets flertall som mener at det innenfor dagens regelverk er et potensial for økt bruk av morsmålsopplæring, men det må arbeides aktivt for at dette gjøres i praksis. Morsmål som fag bør også få status som et alternativ til fremmedspråk som bør kunne velges gjennom hele opplæringsløpet. Alle språk er likeverdige, og man må være bevisst på å hindre at det dannes oppfatninger om språk som høystatus versus lavstatusspråk.

I et fylke som Nord-Trøndelag med mange små kommuner, og mange med få minoritetsspråklige elever, vil morsmålsopplæring by på utfordringer. Vi vet at ivaretagelse av morsmålet vil kunne føre til et rikere språk hos barna (Kibsgaard og Husby 2002). Barn kan også hemmes i sin utvikling generelt dersom de ikke får bruke morsmålet sitt etter at de har begynt å lære andrespråket (Sandvik og Vatne 2007). Foreldre blir her viktige støttespillere. De bør oppmuntres til å snakke morsmålet med barna sine. Ressurser på nett og fjernundervisning vil også kunne være egnede tiltak. Samarbeid mellom skoler, og mellom kommuner for å ansette morsmåls lærere og dele på denne fagkompetansen vil være egnede tiltak i vårt fylke.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vil spesielt trekke fram og støtte utvalget på følgende punkter:	
Kap 7	- det bør vurderes å gi noe høyere tilskudd til barnehager som vil bruke flerspråklig personale, for å stimulere tospråklig arbeid i barnehagene
Kap 8	- elever med et annet morsmål enn norsk gis anledning til å få morsmålet sitt som fag med mulighet for påbygning gjennom skoleløpet, som alternativ fremmedspråket.
Kap 8	- det må utvikles modeller for fjernundervisning i samarbeid med skoleeierne
Kap 8	- det må utarbeides en ny læreplan i morsmål for språklige minoriteter som tar morsmålet sitt som fag. Denne planen skal bygges opp etter ordinær læreplan i norsk.
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag støtter utvalgets flertall på følgende punkter	
Kap 7	- følgende formulering inntas i barnehageloven: § 2 "Barnehagen skal arbeide aktivt med å fremme alle barns norskspråklige kompetanse. Barnehagen skal også støtte barn med annet morsmål enn norsk i bruk av sitt morsmål"
Kap 8	- i dag eksisterer betydelige muligheter for å øke bruken av morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring innenfor de rammene dagens regelverk gir. En mer aktiv bruk av både morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring etterlyses

4. Kompetansebehov i opplæringssektoren

Tall fra Nord-Trøndelag viser at om lag 1/3 av barnehagene har minoritetsspråklige barn i sin barnegruppe. Fylket vårt har ikke mange minoritetsspråklige barn totalt, sammenlignet med andre fylker, men situasjonen er at mange barnehager har få minoritetsspråklige. Dette skaper muligheter for flerkulturelt fokus for flere, men samtidig gir det utfordringer knyttet til kompetanse og tilgang på morsmåls lærere/tospråklige assistenter/flerspråklige lærere. Det er grunn til å tro at situasjonen også er tilsvarende i skolesektoren. Dette må få betydning for lærer- og førskolelærerutdanninga, samt for kompetanseheving innenfor feltet for skoleleder/styrer og skoleeier/barnehagemyndigheten.

På den ene sida må kompetansen heves innenfor språk og andrespråkopplæring. Språk er nøkkelen til kommunikasjon og samhandling, og dermed integrering i samfunnet. Vi vet også at språk er inngangen til all læring. Nøkkelen for å lykkes innenfor utdanningssystemet og videre arbeidsliv ligger altså i å lære norsk godt. Å lære et andrespråk som skal brukes som opplæringspråk tar, som tidligere nevnt, mellom 5-7 år.

Minst like viktig som kompetanse innenfor språklæring, vil det være å bygge opp kompetansen innenfor tverrkulturell forståelse. Norge har alltid vært et flerkulturelt land, men den kulturelle kompleksiteten erfares nok i langt større grad i dag, både i samfunnsliv generelt og på opplæringsarenaene. Kunnskaper om denne kompleksiteten er viktig både for forståelsen for hvordan vi samhandler med hverandre, og for å skape gode holdninger slik at vi får gode fellesskapskulturer i barnehager og skoler. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) gjennomført kompetanseprosjekt for både barnehage- og skolesektoren. Fylkesmannen mener at HiNT har et godt fagmiljø innenfor det flerkulturelle området. Selv om slike etterutdanningskurs har blitt gjennomført i 3-4 år nå, ser vi behov for å gi enda flere lærere/førskolelærere slike etterutdanningstilbud, samt at dette området må implementeres i grunnutdanninga for lærere og førskolelærere, og tilbys som videreutdanning med studiepoeng.

Det vil være urealistisk å tro at alle kommuner/fylkeskommuner/høgskoler til enhver tid makter å ha både bred og høy kompetanse innenfor det flerkulturelle feltet. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ser derfor at et nasjonalt senter for språkutvikling vil tjene alle deler av oppvekst- og utdanningssektoren.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vil spesielt trekke fram og støtte utvalget på følgende punkter	
Kap 20	- kompetanse i norsk som andrespråk, flerspråklighet, flerkulturell pedagogikk og flerkulturell forståelse legges inn som en obligatorisk del av førskole- og grunnskolelærerutdanningene. Også PPU bør utvikle denne formen for kompetanse
Kap 20	- det må tilbys etter- og videreutdanning, både innen generell flerkulturell kunnskap og innen andrespråkopplæring - både for førskolelærere, lærere i grunn- og voksenopplæring
Kap 20	- morsmåslærere/assistenter/tospråklige assistenter, både i skole og barnehage, skal tilbys en form for videreutdanning, og dersom de ønsker det, bør de få mulighet til å utdanne seg videre til førskolelærere/lærere.
Kap 20	- det bør opprettes et senter for språkutvikling som skal forstå og forske på hvordan en best mulig legger til rette for barns utvikling av flere språk

5. Implementeringsutfordringer

Utvalget mener det er nødvendig at kommunene som barnehagemyndighet og skoleeier besitter skolefaglig og barnehagefaglig kompetanse. Det er et stort og omfangsrikt regelverk som angår opplæringen av minoritetsspråklige barn, unge og voksne. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag erfarer at det kan være krevende for skoleeiere og barnehagemyndighet å holde seg oppdatert på regelverk til enhver tid. Regelverkforståelse og regelverketterlevelse på kommunenivået kan ha betydning for kvaliteten på tilbudet som de minoritetsspråklige blir gitt i den enkelte kommune. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag mener at kommuneleddets

kompetanse innenfor fagfeltet vil ha betydning for fokuset på det flerkulturelle området, kompetanseheving og prioriteringer for øvrig innenfor feltet.

Nord-Trøndelag fylke er preget av rurale strøk. Som nevnt under punkt 4, har mange av kommunene minoritetsspråklige innenfor opplæringsløpet, selv om ikke antallet er så stort. Fylkesmannen mener det kan være nyttig å samarbeide på tvers av kommuner for å dele erfaringer og utvikle gode tiltak innenfor feltet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag støtter utvalget på følgende punkter	
Kap 1	- økt samarbeid mellom kommunene fører til at spisskompetanse utviklet enkelte steder, utnyttes
Kap 6	- kravet til skolefaglig kompetanse over skolenivået i opplæringsloven § 13-1 fjerde ledd må styrkes
Kap 6	- det innføres tilsvarende bestemmelse om at kommunen skal ha barnehagefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen over barnehagenivået i barnehageloven
Kap 6	- på bakgrunn av risiko og vesentlighet må det gjennomføres nasjonalt tilsyn med hvordan rettighetene etter §§ 2-8 og 3-12 i opplæringsloven oppfylles